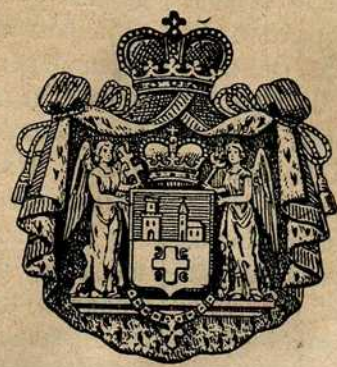

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

СРПСКИ СИОН

Год. IX.

Број 45.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК:

Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК:

Протопрезвитер Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 7. новембра 1899.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Његова Светост, православни Архиепископ Карловачки, Митрополит и Патријарх српски, преузвишени господи Георгије Бранковић, благоизволео је јерођакон Августина Бошњаковића, дана 24. октобра о. г., произвести за протођакона.

По овлаштењу Његове Светости, православнога Архиепископа Карловачког, Митрополита и Патријарха српског, преузвишенога господина Георгија Бранковића, благоизволео је високопросвештени господин епископ бачки Митрофан Шевић, дана 1. новембра о. г., у храму чудотвораца и бесребреника Косме и Дамјана у Старом Футогу, произвести свиђела Георгија Видицкога за протосвиђела, а ђакон Јована Јаношевића рукоположити за презвитера.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Филозофија, природне науке и социологија.

(Ријеч у прилог метафизици.)

(Свршетак.)

II.

То су ево главне струје на пољу душевне културе 19. стољећа. Како сам их поради је-

динствене слике и генетички и без критичких примједба приказао — допустите, да потоње сада на њих надовежем и тијем речену слику више освијетлим и употпуним.

О филозофијској струји Фихте-Шелинг-Хегеловој може сватко мислити, што га воља; али једно се нијекати не може, да је била дубоко увјерена о узвишеној задаћи филозофије и универзалном значењу њеном. Одатле и упорно настојање идеалистичких филозофа, да филозофији прибаве централно мјесто међу знаностима и онај широки поглед, којим су обухватили поједине струке, да их у филозофији уједине. Жалити се мора једино, што су сметнули с ума Аристотелову ријеч, да свако знање стјечемо искуством. Хотели тако свијет схватити чистим умовањем, дакле без свијета, постадоше им поносни системи нужно скупом априорних конструкција, које се нијесу само косиле с искуством, него су с њим биле баш у дијаметралној опреци.

Како су ту прилику обилно израбили и новокантизам и позитивизам и материјализам, наравно је, да су спекулативни филозофи получили обрнуто, него ли су мислили. Углед, што га је филозофија међу знаностима уживала,

поче дјеловањем нових струја тако падати, да се је она у осамдесетим годинама овога столећа причињала већ неком високом умировљеном личности, коју истина сватко на улици поздравља, али и даље бјежи, да га не остави.

Ни нове струје немају међутим разлога, да се коначним ефектом похвале; јер све, како натукнух, воде до скептицизма. Спенсер се очитује скептиком напрама апсолутном, Du Bois Reymond се сам назива Pyrrhonceem, а Tyndall мисли, да ни онкрај спознаје ничеса нема. Јадна ли посјетка дубоких студија! Човјек стоји већ тисућељећа на бурном жалу живота и гледа у море вјечности улажући сву умну снагу своју, да ријеша питања, која му се оданле трајно намећу. За дјетинства помагала му у том послу вјера, коју му родитељи усадише у срце, а последије опет филозофија, која му је пружила и логичка средства за образложбу задњих питања. Данас након толиког умног настојања освања ево демон сумње, те му прикричује: Смртник не ће никад дигнути вела, које прикрива ћутилни свијет. Ignoramus et ignorabimus.

Од коликог су замашаја те кобне ријечи биле, разбира јамачно сватко. Оне су попут муње пролетиле свијетом и дојмиле се навластито оних, који су у поводу модерне науке зазирали од оваке спекулације, али дакако и блазирана природословном полунаобразбом засићена milieua. Да су ту у првом реду потресле моралном страном живота, само се од себе разумије. Тко је увјерен, да се надћутилно неда доказати: тај се стрмоглављује у ћутилно, да га се обилно наукије. Зато с правом каже Johannes Volkelt: Тко метафизику и религију одбаци, тај мора свој живот — мисли ли јасно и досљедно — удесити сасвим према релативним и чисто индивидуалним мјерилима т. ј. према мјерилима промјенљиве угоде и користи. Бива ли међутим, да нетко без метафизике и религије живи ипак према строгим моралним начелима — онда то није него самоопсејена и недостатак досљедности; јер свако морално начело упућује имплиците на неки мање или више одређени назор о свијету, унутар којег је тек оправдано и имаде смисао.

Ну није зазор од метафизичких идејала заразило само више него жалибоже и ниже слојеве пучанства; јер је тежња за популаризацијом знаности скрбила за то, да се све, што

учењаци пишу, и на улици приповиједа. Ту теорија тек и постаје праксом, пошто се одатле, што се надћутило, дакле Бог, душа и идејали не могу тобож спознати, напречац закључује, да их у обће и нема. Из тих пак је негација баш проистекао онај страшни морал, по којем борба за живот није само свјетски него и еволуциони закон. Тко се у борби за опстанак уздржи — тај је имао право. Сила је право. Нема ли Бога, душе и вјечнога живота, онда нема ни вјере, ни ћудоређа, ни права — а егоизам, који у борби за опстанак даје појединцу снагу: баш је тако једини оправдани принцип живота, као што је земаљско блаженство једина сврха човјека. Тај је морал тачка, у којој материјализам и атеизам постају популарни и служе упориштем т. з. четвртому стаљежу, који под геслом: ni dieu ni maître тресе јур великим народима, а има га и код нас, колико га год нијекати хтјели.

Да ми међутим не спочитнете, да престрого судим, истаћи ћу одмах и појаву, која с материјализмом успоредо тече, а одаје мање или више идејално схватање свијета и живота. Мислим на мистицизам. Мистицизму имаде трага већ у Шелинга, а попут Ганга плине већ по филозофији Шопенхауера и Хартмана. Али док код потоњих подсећа на стару домовину Буде и Бrame, код Nietzschea се у облику симболизма братими с науком Заратустре. Не може се потпуно занијекати ни у Микрокозму Лоцеову, а по готово удара у очи у Нани и Зендавести Фехнеровој. Тко пак не зна — мало да нијесам заборавио питати — да је и отац позитивизма Август Комте под крај живота био мистиком, изучао отајственост процесија и умишљао себи, да је врховни свештеник. Дакако, *тако за дана ушушкава глас душе, тому под вечер избија стално на јаву!*

Али ни мистицизам није остао тек унутар строге знаности, него је изазвао неку врсту мистичке популарне науке и прешао у свијет и умјетност. Ту бих могао говорити о нашем земљаку баруну Хеленбаху и Карлу ду Прелу, оснивачу часописа Sphinx и писцу многих мистичких дјела; могао бих говорити о нашим спиритистима, хипногизерима и читачима мисли; а не мање бих могао показати, да и кроз модерну умјетност и лијепу књижевност просијава доста интензивно мистична зрака — али све ово би ме предалеко водило. Овдје ћу само

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

нагласити, да је мистицизам у повијести филозофије слиједио вазда за строгим искуственим правцем, поради чега је и дозвољено сматрати га неком реакцијом. У сваком пак случају стоји, да мистицизам одаје метафизичку потребу прекорачити круто искуство и приближити се свијету идејалном.

А што да вам напокон кажем о ефекту раздобља, што смо га назвали социјалним? Како раздобља нијесу зидовима ограђена, него једно утјече у друго, наравно је, да све, што сам дослије истакао, вриједи у неку руку и о раздобљу социјалном. Једна неповољна појава међутим имат ће се на посе њему приписати. Опће социјализовање знаности донијело је наиме са собом, да се је у свакој од њих стало провађати и социјално начело диобе рада, које је и медиокритетима пружио згоду судјеловати код доградње истих. Истина је, да је знаност у опће тијем квантитативно порасла, јер се је и нехотице прометнула у бујицу најразличитијих монографија и минимографија. Али сумње нема, да је она квалитативно страдала, јер се је све више стао губити опћенити пријеглед, пак по том универсално филозофијско схватање тако појединих дисциплина као и читавога знанственога организма. Што пак вриједе поједина макар и најнезнатнија дата, ако их нијесмо кадри сврстати под принципе, у којима су тек основана?

На те је прилике упозорио Едуард Хартман већ г. 1882. у свом дјелу Модерна Проблеми. Модерна је знаност, вели он, у погипбли, да се од емпиријске грађе угуши и у специјализму укочи. . . Поједине се струке све више разилазе и мање разумију попут рудара, који у посебним рововима а без заједничке основе раде. . . При том далеко расте литература. Узмемо ли, да у немачком језику изађе на годину само 15.000 дјела, а отприлике исто толико да их изађе у језику францеском и енглеском — онда то за трећину стољећа износи већ преко милијун књига, којима треба још прибројити силесију периодичких часописа у истом размаку изашлих. . . Ако тај процес још једно стољеће потраје, мора се јевропека душевна наобразба тако укочити, да ће укочености својом надмашивати укоченост кинезкога мандаринства, талмудства и исланства за толико, за колико ће библиотеке наших праунука надмашивати књижевно благо Кинеза, Жидова и Мухамеданаца.

И Лудвиг Штајн, који се иначе у наведеном већ дјелу жали, што се знаности нијесу до данас довољно социјализовале, осуђује одлучно њихово све јаче специјализовање. Називајући потоње најпростијим таљигарским послом, који се само трицама и кучинама бави, каже изријеком: Данашњи су заступници знаности, ограничивши се индивидуалистички на своја стручна поља, изгубили сасвим свезу с цјелокупним знањем људства; а што је при том најгоре, они не опажају ни замашај тога губитка. . . Ту не преостаје него се за времена сабрати, да знаност не стигне судбина градње вавилонскога торња, код које један човјек није разумио говор другога

Ну све то је, рекао бих, истом теоретичка страна специјализма. Практична је далеко неповољнија. С једностраним специјализмом наука нестаје наиме све више правога знанственога идејализма, којему наука о себи вриједност имаде. Само ријеткима је јоште знаност узвишена небесна божица; већина је сматра кривом музаром, која имаде служити потребама ћутилнога живота. Зато код избора штудија одлучују данас више т. зв. изгледи и обзир него ли љубав према знаности — а ипак сумње нема, да су они први нешто споредно. Студиј је у кратко постао студијем за крух. Узме ли се, да је таки студиј тим уносији, чим више рачуна са разумом, а одмеће срце — онда је појмљиво, како се у његову поводу не може доћи до хармоничне наобразбе пак по том ни до чврстих моралних начела. Тко пак потоњих нема, тај или израбљује прилике у своје егоистичке сврхе или се њима ропски прилагођује. Одатле и чудна појава, да наш високо просвећени вијек — што се значајева тиче — заостаје знатно за мање просвећенима. За племенита дјела и велике жртве хоће се дашто више срца; а наша је култура мало не изкључиво разумна.

III.

Толико сам морао рећи да употшуним слику, коју сам вај о стљећу подао. А сад допустите, да на основу тих података изведем заглавак и завршим. Кад би стари Сократ устао из гроба, а ми бисмо му показали наша чудесна прометала, огромну продукцију творница, далекосежна зрна, којима се људи убијају и градови руше, раскошно удобље приватних кућа,

крпато пуне библиотеке, сјај казалишта — у кратко све благо стољећа, пак бисмо га при том упитали: нијесмо ли с правом поносни — он би по свом старом обичају стално одговорио: не знам јер не познајем вашег мишљења и јер нијесам испитивао, јесте ли добри и мудри. Можда би и наставио, па рекао: У својој сам домовини чуо громорног Перикла и гледао драме Софоклове; Еврипида сам и Алкибијада особно познавао, а Аристофан ми је био непријатељ; Фејдију сам видио на дјелу, а Зеуксировим сам се сликама дивно, док је Платон био мој ученик. Покажите ми ви своје живе мајсторе.

Тко не опажа, да би тако онај као и овај одговор Сократов садржавао критику читаве културе нашега стољећа. Хеленска је култура класичкога доба била у првome реду идејална, а к тому индивидуална, а наша је у првome реду материјална, а уз то социјална. Зато је разумљиво, да се Сократ кому су идејали више вриједили од свега земскога блага, а појединци опет више од другива — не би за нашу културу, код које баш обрнуто бива, могао одушевити.

Ну човјек немора да буде баш Сократ, а да ипак опази једностраност, да не кажем странпутицу модерне културе. Идући претежно за тим, да људство дресира за изваћи свијет и стече по том што више културних средстава, она је мало не сасвим сметнула с вида нутарње потребе људства, дакле баш оно у чему се културне вредноге и класицитет састоје. На ту се прилику имаду одбити и навале, које против модерне културе све више учеставају. Да споменем само дјела *La science et la religion* од Фердинада Брунетира и *Die Haltlosigkeit der modernen Wissenschaft* од Тилмана Цема.

С тих су се навала пријатељи данашње културе силно узврпољили. Лудвиг Штајн претлаже, да се створи посебна универзална знанствена академија, која би попут врховнога судишта у свим питањима изрицала своје пресуде. Ну не гледећи на то, да се доба, које баш у поводу своје културе радије руши него ли поставља авторитете, не би покорило ни пресудама такe академије — не ради се, мислим, код те згоде у опће о појединим питањима знанственим, него се ради једино о питању оправдане протутеже данашњему материјалистичкому правцу. Ако потоњи уз нижу мате-

ријалну културу није био у стању створити и вишу идејалну — онда не преостаје него да се удеси тако, да и ова буде могућа. Човјек није само твар него је и душа, која трајно твар разбија и тежи за идејалним крајевима метафизичке спекулације. Како је ова у тијесној свези с филозофијом, за право срце њено, може преинака реченога правца састојати дакако само у том, да се филозофија стави опет у средиште читавога научнога система знаности.

То захтијева у осталом и социјални карактер данашње културе. Социјалне науке наиме, навластито национална економија и статистика служећи се природословном методом, игнорује по могућности свуда појединца и узимљу у обзир само колективно скупно дјеловање, да на његову основу конструирају законе. Како појединац излази при том тек као незнатни члан извјесне економске заједнице, који се реченим законима имаде рописки покорити — ишчежавају наравно идејална добра и вредноте појединца сасвим спрам материјалних добара цјелине. Ну појединац не може бити ништица већ зато, што онда ни државе не би биле но скупови од ништица. Истина је, да појединац у повјести стоји знатно под дојмом материјалних прилика и да су потоњима читава раздобља увјетована тако, да и хисторичар дође лако у напаст да повјесни процес и схвати и прикаже напросто као господарствени. Ну повијест овако схваћена, била би тек повијест материјалних прилика и интереса, док у развоју народа знаде дојам појединца далеко надбијати дојам оних првих. Само филозофијско схватање, којему социјалне појаве нијесу но психологије, подобно је признати превласт духа над материјом и бити праведно тако према појединцу као и друштву.

А не путу ли поцјепканост знаности такођер на потребу концентрације у филозофији? У поводу социјалног принципа диобе рада развиђоме се поједине дисциплине попут накове дјеце нити знајући нити марећи за заједничко исходиште. Већ унутар уже дисциплине — рецимо математике — престала је међусобна контрола и међусобно разумијевање специјалиста; а природне се науке све више промећу у несувислу збирку ситничарских биљежака. Rümelin се у *Deutsche Rundschau* истина нада, да ће и опет доћи вријеме, гдје ће се све раштркано и несувисло у цијелост саставити.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

Ну вријеме по искуству све више раставља, а дух је, који све више уједињује. Зато је то питање већ Платон за увијек ријешно, кад у својој држави тражи, да младићи од 20 год. почамши раштркано знаће своје према сродности дисциплина и према нарави биства до пријегледне (синоптичке) цјелости дотјерују. Пошто пак *σοφιστικός* може бити само филозофски дух, не преостаје него да сваки стручњак буде и филозофски наображен.

Да се уклоним приговором, да то само филозофи траже, послужит ћу вас са два мнијења с различитих поља. Велики правословац Rudolf Lhering тужи се у приједговору к своме дјелу *Der Zweck im Recht*, што је у филозофским питањима био тек дилетанта. Ако сам икад пожалио — вели изријеком — што је моја наобразба пала у доба, гдје се је филозофија слабо цијенила, то је баш код тог дјела. Што сам онда под дојмом неповољне струје пропустио, нијесам никад више надокнадити могао. Не мање класично је очитовање Häckelovo. Погубнији од специјализма — вели он — јест за разумијевање природне цјелине недостатак филозофијске наобразбе, којом се већина савремених природословаца одликују. . . . Они мисле зграду природних знаности сазнати од пуких чињеница без филозофијске свезе, од пукога знања без разумијевања. На то се туђење природних наука од филозофије и сурови емпиризам, који се данас често хвали као егзактна знаност, имаду одбити они необични скокови мишљења, оне крупне поврједе елементарне логике, с којима се сусрећемо на свим путовима природословним.

Након овакових изјава чини ми се сувишно напосе доказивати, да је филозофија *conditio sine qua non* сваке знаности. Једино што би се питати могло јест: која или чија филозофија? Према свему, што сам о недостацима модерне културе истакао, не би смјело бити сумње, да то може бити само филозофија, која све проматра *sub specie eternitatis* и за коју по том постоји и свијет идејала. Филозофија, која идејале сматра метафизичким тлапњама не може бити покреталом знаности, нити може по овим дати култури идејално обиљежје. Рафаелова мадона Сикстина и миса од Палестрине нијесу ништо пуки творови маште, него су плод дубокога увјерења, да постоје идејали, којима су намијењени. Зато је и непољатно, како наста-

вљачи Кантови могу захтијевати, да се вратимо филозофији њихова мајстора — та Ланге је баш у поводу његове науке дошао до негативне свих идејала и допустио само естетско дјеловање њихово. Треба ли у опће да се враћамо, онда се вратимо к филозофији највећег генија свих вјекова, који није био мањи штовалац емпирије од данашњих материјалиста а ипак је утврдио метафизику као знаност о свијету идејала. Мислим Аристотела.

Тијем у осталом не буди друго речено, него да је питање о идеализацији културе у најјеснијој свези с питањем о могућности метафизике у опће. Одабрали зато коју или чију вам драго филозофију, она мора да буде скончана с вјером у битак идеала: имаде ли култури подати идејално обиљежје. Ако је све у свијету само твар и сила, а Бога и душе, неумрлости и слободне воље нема — онда, како рекох, нема ни вјере ни ћудоређа. А нема ли вјере и ћудоређа онда мотивом мишљења и дјеловања људског постаје звјерски егоизам, који живот нужно раствара, јер га чини ропски подлим и простим.

Насупрот тому је чињеница, да све лијепо истинно и добро у свијету настаје у поводу идејала; поради чега само инфернални цинизам може тврдити, да нијесу но метафизички фантоми. Или зар је прошло стољеће потонуло у крви милијуна за фантоме? Зар су стољетне тешке борбе наших отаца за вјеру, домовину и слободу — те највеће народне идејале — биле тек борбе за фантоме? Никада. Борбама за идејале стјечемо тек право на њихову реализацију овдје; а то нам право вриједи све дотле, док се за њих боримо. Гојимо зато идејале и настојмо према несумљивој интенцији идеалних оснивача нашега свеучилишта, да кроз њих као кроз призму пролазе и све знаности — не би ли нам чим прије домовини синудла чаробна дуга боље будућности.

Катихетична предавања

Арсенија Царевскога

удешена према пространству хришћанском катихизису православне цркве.

Превео с руског Вељко Лукић парох.

(Наставак).

Но апостоле и пророке није руководио Свети Дух само онда кад говореше, него и

онда кад су *записивали* што им је Бог откривао. О томе вели свети апостол Павле: „*Све је писмо од Бога дано и корисно за учење, за карање, за поправљање, за поучавање у правди, да буде савршен човек Божји, за свако добро дјело приправљен.*“ И тако богодуховности пророка и апостола у првом реду и најнепобитније доказује да се у светијем књигама налази права ријеч Божја.

Али је Бог то посвједочио још и на посебан начин. Кад мораде Мојсије да иде и по заповијести Бошјој јави јеврејскоме народу, е Бог хоће да га изведе из Мисира, онда он, бојећи се да не ће можда Јевреји повјеровати ријечима његовијем, овако каза Богу: „*А ако ли они не узвјерују мени и не послушају гласа мојега, већ рекну: није ти се Господ јавио? Шта да им кажем?*“ Као одговор на то даде Господ Мојсији силу да чини чудеса: на заповијест Божју претвори се палица Мојсијева у змију и рука његова огубави. Таква шта не могаше учинити сам Мојсије властитом силом. Свака та појава бијаше дјело *свемогуће силе Божје.*

Помоћу њих хтједе баш Бог увјерити, е је Мојсије пророк и да је ријеч његова, ријеч Божја. И та намјера Божја би постигнута. Чим поче Мојсије чинити та чудеса, повјероваше му Јевреји и благодареше Богу, који хоћаше да их спасе из ропства мисирска.

Као год што је Мојсије, тако су и други старозавјетни пророци чудесима понукавали људе да их признају за посланике Божје, а ријеч њихову примају као ријеч Божју. Илија, н. пр. низведе пред многијем народом са неба огањ на жртву и тијем доказа, да је он прави пророк Божји. Исајија врати сунчану сјену на 14 степена и тијем показа болноме Језекији, е ријечи, изречене о томе да ће оздравити, нијесу његове властите ријечи, већ ријечи Божје и т. д. Таква чудеса јасно показиваху, да су била лица, која их чинише, блиска Богу, и да не могаху она говорити неистину кад говораху или писаху ма што у име Божје.

Но ни један пророк не учини толико много и толико великијех чудеса колико их учини Господ наш Исус Христос. Он једном ријечи својом васкрсаваше мртве, изгоњаше бјесове, стишаваше буру и море и т. д. Важно је како суђаше о чудесима сам Исус Христос. Једаред говораше он Јудејима; „*Послови које ми даде*

отац да их свршим, ови послови које ја радим свједоче за мене да ме отац посла“ Еле сам Господ показиваше на своја чудеса као на несумњиво свједочанство, да је он послан од Бога. Зарад чудеса и Никодим призна Исуса Христа за учитеља, који дође од Бога, јер, долазећи к њему, говораше му: „*Знамо да си ти учитељ од Бога дошао; јер нико не може чудеса овијех чинити која ти чиниш ако није Бог с њим.*“

Сјем тога што чинише пророци и апостоли чудеса, *прорицаху* они још о таквијем догађајима у будућности, о којима обичан човек не могаше ни помишљати и тијем такође непобитно доказаше, да су ријечи, које они проповиједаху и записаху у светијем књигама, ријечи Божје. Они прорекоше н. пр. много година у напријед, да ће доћи у свијет Спаситељ, да ће се он родити од Дјеве у граду Витлејему, да ће пострадали, умријети и васкрснути; они предказаше и многе друге догађаје. И сва се та пророштва на длаку испунише. Сад настаје питање, да ли могаше пророци властитијем разумом прозрјети догађаје које предказиваху? Никако. Овај час рекосмо већ, да не бијаше пророштво никада изрицано вољом човјечијом, већ се увијек изрицаше по надахнућу Духа Божја. Истина, човек може кад и кад предвидјети у блиску будућност; тако може лекар предвидјети да ли ће болесник умријети или издравити; он то закључује по току болести. Но човек знаде о будућности и сувише мало; она лежи пред њим као тамна ноћ, и ми не знамо чак ни то шта ће бити с нама сутра. Тек једини Бог провиди вијекове и хиљадугодишта; тек пред њим нема ништа сакривена и тек он једини зна све будуће и има моћ и мудрост да све догађаје тако удешава, како би се испунило оно што је предказао. Ето зашто пророци и апостоли кад предказиваху будуће посвједочаваху тијем јасно, е су они говорили и писали по заданућу Божју, да је кроз њих говорио сам Бог. То јасно показују и ријечи јеванђелиста Матеја, које изрече описујући рођење Спаситељево од пресвете Дјеве Марије: „*А ово је све било да се изврши што је Господ казао преко пророка који говори: што, дјевојка ће затрудњети, и родиће сина, и надјенуће му име Емануило, које ће рећи: с нама Бог.*“ И сам Бог устима пророка Исајије свједочи,

да једини он предсказује будуће и то баш у потврду свога божанственог откровења. „*Што је пређе бивало, казивах напријед од давна, говораше некада Бог Израилу, и што из мојих уста изиде и објавих, учиних брзо и зби се. Знао сам да си уиоран, и врали да ти је гвоздена жила, а чело да ти је од мједи. И за то ти од давна објавих, прије него се зби казах ти, да не би рекао: и дол мој учини то, и лик мој резани и лик мој ливени заповједише тако.*“

О божанственом поријеклу светога писма свједочи за тијем онај *силни утјецај*, који имаше и има оно на умове и срца људска. Док се није раширило свето писмо међу људима бијаху људи безбожни, неuki и груби: не познаваху једног правога Бога, казиваху се идолима, не умјеше разликовати добро од зла, истину од лажи и живјеше у вишем степену наравственијем животом. Благочашће чувало се тада тек у некијем избранијем породицама. Кад се поче међу њима ширити свето писмо промијенише се они потпунома: од грубијех и неukiјех људи постадохе људи образовани, од идолопоклоника постадохе поклоници једног правога Бога, добише истинске и правилне појмове о добру и злу и почеше живјети животом наравственијем. Узмемо ли при томе у обзир да су свето писмо написали људи већијем дијелом прости и необразовани, онда морамо увидјети у силном утјецају, који имаше оно на људе знамените и учене, на царе и царства, — непобитак да је оно права, свемогућа ријеч Божја. Често се дешавало, да су се велики грјешници обраћали на пут спасења, саслушавши тек једноч пажљиво читање светога писма. Тако би н. пр. са преподобном мученицом Јевдокијом. Она је живјела у граду Илијопољу и испрва не бијаше Хришћанка. Бивши лијепа и врло богата, провођаше она живот свој у непрекидном уживању. Но Бог, који неће смрти грјешникове, спасе већ готово пропалу Јевдокију на овај начин. Неки побожан инок пролазећи кроз Илијопољ у свој манастир, коначоваше баш у оној кући у којој живљаше Јевдокија. Собу, коју дадохе калуђеру за коначиште, дијелила је тек дрвена преграда од спаваонице Јевдокијине. Послије кратког одмора поче инок да се моли, а кад прочита молитве прихвати се читања светога писма, које ношаше увијек уза се. Он читаше све док не

поче свитати. За вријеме тог читања пробудила се Јевдокија. И не сањајући да се какав странац налази тако близу ње, зачуди се кад чу читање, и одлучи тек из знатижељности да прислушкује шта чита тај непознати јој човјек. Читање дубоко потресе душу њену; први пут у животу своје осјети она ужас положаја свога и сјећајући се свију грјехова својих не могаше до јутра да сведе очију. У јутро призва она непозната човјека к себи, и мољаше га да је научи како би се спасла. Инок је научи и Јевдокија од тог доба са свијем промијени начин свога живота: имаовину подијели сиротињи, одрече се свјетска уживања, повуче се у манастир и ту се истаче необично светијем животом. Тако силно дјелује свето писмо на срца људска.

На пошљетку доказује, да је свето писмо права ријеч Божја, *висина и најсавршенија чистоћа садржине његове*. Висина садржине светога писма састоји се у томе, што су у њему изложене истине узвишене и непостижне за ум човјечији. Човјек може да пише једино о ономе шта види, чује и што је кадар да смисли. Тако он види мора, ријеке, различите земље и пише географију, чује о животу пређашњијех људи и пише историју. Но ни један човјек не може да пише о ономе чега није видјео или није чуо од другијех и о чему нема појма. У светом писму пак налазе се баш такве узвишене и непостижне за човјека истине. Ту је изложено учење о свијету духовном, о једном Богу, тројичном у лицима, о ваплоћењу Сина Божја; ту се прича о стварању свијета и човјека, и о многијем другијем истинама које надмашују сваки ум човјечији. Јасно је да је такве истине могао открити тек једини Бог и за то је потпуно истинита тврдња, да висина садржине светога писма посвједочава и потврђује е је оно потекло од Бога. То исто доказује, рекосмо, и чистоћа садржине светијех књига. Све су свете књиге написане у разво вријеме, у разнијем мјестима и лицима разног звања, карактера, образовања и друштвена положаја. Но поред свег тог оне су потпуно сагласне међу собом; ни једина не противрјечи ни једној другој ма у чему; у свима њима изложене су једнако чисте и узвишене истине, и ни у једној од њих нема чак ни сјенке од заблуде или лажи. Међу тијем тога не видимо у књигама човјечијем, међу

њима не могу се наћи ни двије у којима би се потпуно једнако писало о једном те истом предмету; чак и један те исти писац често противрјечи сам себи. Сјем тога није ни један рад људски без погрјешака и заблуда. Према томе и чистоћа садржине светијех књига непобитно доказује, да су оне написане по надахнућу Божју и да садрже најчистију ријеч Божју.

Ако ли је пак свето писмо написано по надахнућу Божју и садржи у себи ријеч Божју, онда већ сама та околност налаже на нас *особито дужности у погледу светог писма.*

1.) Ми смо дужни *шта чешће читати и изучавати свето писмо* јер нећемо без тога имати потребно знање о Богу и о томе, шта је потребно да му угодимо, нити ћемо бити у стању да извршимо обвезе свог хришћанског звања. Једаред запиташе св. Јована Златоуста: „Е да ли је добро махнути се псалтира и не читати га?“ На то одговори св. Јован: „Боље би било да застане сунце у свом току него ли се махнути псалтира, јер је врло корисно изучавати псалме и прилежно читати псалтир.“ Те ријечи св. Јована ваља примијенити и на све свете књиге. Од потребе је да их непрестано читамо и боље би било да застане сунце у свом току него да напустимо читање светог писма.

2.) Сваки, који жели читати или слушати свето писмо, *треба да се прије свега помоли Богу, да му он благодаћу Духа светог просвјети ум и дарује разумијевање своје ријечи.* У видљивом свијету не можемо ми видјети и испитивати спољашње приједмете, ако ли нам не свијетли свјетло сунчано и не расвјетљује те приједмете. Исто тако и у свијету духовном, који нам се открива у светом писму, не можемо ми схватити истине и приједмете тог свијета ако ли Дух свети не просвјетли ум наш. Тако и мора да буде. Свето је писмо написано по надахнућу Духа Божја; еле и разумјети га како треба, могуће је тек уз припомоћ Духа Божја.

3.) Свето писмо *ваља читати и слушати са искреном жељом, да се поучимо из нега како да угађамо Богу и добијемо побуду за побожан и богоугодан живот.* А то за то, јер нам Бог не дарова ријеч своју, да ми помоћу ње задовољавамо знатижељности својој, већ да се ускористимо њоме како ћемо угодити њему и спасти душе своје.

4.) Свето писмо *не смије свако схватати по својој и тумачити у њему све својим разумом.* У светом писму има много истина узвишенијех и за човјечији разум недостижнијех, које морамо примати вјером. Да се пак разјасни недоумица ваља се обраћати светијем оцима црквенијем и тешко схватљива мјеста разумијевати сагласно са њиховијем тумачењем. Свети оци црквени имаше због овог богоугодног живота дар да правилно схватају свето писмо, и по томе, држећи се њих, избјећи ћемо заблуде у разумијевању ријечи Божје и добити правилан појам о томе, како ваља угађати Богу.*

Гдје се налази ријеч Божја коју изрече Бог кроз пророке, јединородног Сина свога Исуса Христа и кроз његове свете апостоле? Како се дијели свето писмо по времену свога постанка? Како се дијели према садржини својој? Шта доказује да се налази у светом писму права ријеч Божја? Како ваља читати и слушати свето писмо?

(Наставиће се.)

* *Лутерани* дозвољавајући свима да читају свето писмо, остављају уједно свакоме на вољу, да га по својој разумијева и тумачи. *Римска* пак црква никако не дозвољава мирјанима читање светог писма без посебне дозволе епископске. И лутерани и римљани налазе се у овом случају у заблуди на штету спасења. У лутерана ушљед самовољног схватања светог писма, поникло многа погрјешна тумачења и настаде силесија религиознијех секата. Код римљана пак, ушљед забране читања светог писма, остају многи да га готово ни мало не знају. Наша црква дозвољава свакоме да чита свето писмо, а да нас сачува од кривог схватања овијех или онијех ријечи светог писма, даје нам за руковођу тумачење светијех отаца црквенијех.

О колизији дужности.

Александаръ Бронзовъ

(Наставак)

Изнећемо други пример, који се налази у врло многим моралистичким системама. Показују на болног човека, ком је близу смрт. Око њега, болника, сродници и знанци стоје пред колизијом: с једне стране, они су дужни, по јасним одређењима моралног закона, говорити болнику (као и сваком другом човеку) само истину; а с друге стране опет, љубав према њему, изгледа, исто тако их чврсто веже да скривају од њега истину, јер може штетно утецати на његово здравље. Но у ствари и

овде је колизија само на око, бар, с хришћанског гледишта. Ниједан Хришћанин, баш као такав, не сме се бојати смрти, јер га за гробом чека бољи и вечњи живот, јер је он овде на земљи тек „странац“: ми немамо овде сталног града, него будући тражимо (Јевр. XIII, 14);¹ наш овдашњи живот је спремање за будући. Кад је незнабожац Сократ мислио: „Зар не би било смешно, кад би човек, који се својим животом спрема да стане што ближе смрти, почео јадиковати, кад му је смрт дошла? И тако, ја с правом не жалим и не јадикujem, остављајући вас (т. ј. своје ученике), јер се надам, да ћу се и тамо, као и овде, сусрести са добрим пријатељима“ (Деда Плат., превод проф. В. Карпова; део II.; Спб. 1863.; стр. 41.); кад је, понављамо, тако рекао незнабожачки мудрац, за којег је будући — за гробом — живот био као нека (још и више него) загонетка, зар није сто пута пре дужан прави Хришћанин тако гледати на смрт? То је несумњиво. Отуда нема за рођаке опасно болесног човека у суштини ствари никакве праве колизије: они су дужни без страха говорити му истину. Кад зна истину, он ће се лакше спремити у сусрет смрти; у противном случају, он се може преселити на други свет без потребне спреме, што ће бити наравно, горе и за њега и за оне око њета. А ако речена болеснику истина учини у његовој болести жалосне последице, то ће за то бити крив само болесник, који није поставио себе својим ранијим животом на достојну висину морално-духовног развитка и сталности... — Зауставићемо се још једанпут на примеру о двојници, која се после бродолома ухватила за даску, која може издржати тежину тек једног од њих. Незнабошци нису могли, као што би то требало изјаснити се у овом случају. Али и неки од новијих мислилаца не потписују поузданом руком своје решење. Философ Фихте мислио је сасвим нефилософски: да би као славила правда по његову суду, требало би да утону обојица. Красно решење! Богослов Робе није кадар да гледа на ствар са чисто хришћанског гледишта: по његовој пресуди, јуначнији и неустрашивији човек... те, према томе, који се мање боји смрти, дужан је оставити даску и утонути, да би тако могао спасти другог,

¹ Не имамо бо здрк пребивајурагв града, но градџагв взыскџам.

који нема оних способности, које има први, и за којег би била смрт страшнија, него за оног... Међутим нама је и сувише ствар јасна, и праве колизије, по нашем мишљењу, нема. По Христовој науци, ми смо дужни љубити своје ближње, као сами себе (Мат. XXII, 39.), чак смо дужни *дати* за њих *душе своје* (1. Јов. III, 16).² Према томе, с чисте хришћанске тачке гледишта, сваки од утопљеника мора мислити не о себи и својем личном спасењу, него прво и једино о спасењу свога ближњег, који је у таком положају. А шта ћемо одатле добити, то је друго питање, које у овом случају нема значаја. Опет праве колизије нема. Већ треба нешто рећи и о таквим случајевима, какав је, нпр., случај са неким Криспином, којег папстичка црква признаје за свеца, који је (као што се о том говори у свима моралним системама), међу осталим, крао кожу од имућних људи с том сврхом, да затим из ње прави обућу бедној сиротињи. Когод уччита о таким „подвизима“ папстичког свеца (?!), ни за тренутак не ће признати у души, да се може у овом случају говорити о каквој правој колизији, пред којом би стајао Криспин, како о том вичу многи папстички богослови. *Који је крао* — говори св. ап. Павао, — *више да не краде, него још да се труди, чинећи добро рукама својима, да има из чега давати ономе који нема* (Јаф. IV, 28).³ Ствар је јасна и без правила.

Има значаја и оно правило, да дужности вишег реда и класе, кад дођу у колизију са дужностима нижег својства, имају првенство. Но редак је тај, који и без овог правила не ради тако, руковођен једино здравим разумом, гласом својег моралног осећања, а још више учењем св. Писма, које заповеда *слушати Бога више него људе* (Деда V, 29. ср. IV, 19.).⁴ Кад су старешине и књижевници забранили св. апостолима Господњим *говорити и учити о Исусову имену*, они су им одговорили баш тим речима, и при томе не једанпут (в. цитат места). По јасној науци Слова Божјег, из дужности, с једне стране, које се тичу љубави наше према родитељима, а с друге стране,

² Мы должны всем по братн дѣши полагати.

³ Крадый ктоџ да не крадетџ, но паче да трџдаетџ, дџлаа свонма рџкама благое, да иматџ подаати трџбующемџ.

⁴ Ђџкџмаџ же Петрџ и Апостоли, рџша: повинуватџса подџбаџџ Богови паче, нежели человекџмаџ (Д. V, 29.)

наших одношаја према Спаситељу нашем, последње увек безуетно имају првенство (Мат. X, 37.: *који љуби оца или маџер већма него Мене, није Мене достојан; и који љуби сина или кћер већма него Мене, није Мене достојан.*⁵ (Лука XIV, 26.:) *Ако ко дође к мени а не мрзи на својега оца, и на маџер, и на жену, и на децу, и на браћу, и на сестре, а при том и на сам живот свој, тај не може бити Мој ученик.*⁶ (Чит. тако исто Л. IX, 59—62. и т. сл.) Овде нема места никаквом колебању, никаквој неодлучности. — Неке се моралисте због овог правила за случај колизије дужности позивају, између осталог, и на 1. Кор. VП, 38. (*тако и онај који удаје своју девојку добро чини; али који не удаје боље чини.*)⁷ Но ово последње место треба с великом пажљивошћу разумевати. Ствар је у томе, да сваки човек, имајући природу, безуетно исту са природом других људи, у исто доба има и неке особине, које га изолују, као индивидуум, од свију других.

(Свршиће се.)

⁵ Иже љубитъ отца или матеръ паче мене, и љстх мене достоннх; а иже љубитъ сына или дщра паче мене, и љстх мене достоннх.

⁶ Иже ко градетъ ко мнѣ, и не возненавидетъ отца своего, и матер, и женѣ, и чада, и братѣ, еще же и дшб свою, не можетъ мой быти оученикъ.

⁷ Тѣмже и едаѣй браѣб свою дѣвѣ, добрѣ творитъ: а не едаѣй, аѣче творитъ.

Тумачење речи и назива,

који се у црквеном језику употребљавају.

По Михајловском „Словару“ и другим изворима ради
Ст. С. Илић.

(Наставак)

П.

Палица (в. *Навѣдреник*).

Панагија је грчка реч *παναγία* т. ј. *εἰκὼν* и значи *свесвета икона*. Панагијом се назива икона Христа Спаситеља или Пресвете Богородице, коју архијереј на прима носи. Икона ова подсећа архијереја, да је дужан у срцу својем носити Господа Исуса и полагати наду своју на Пречисту Матер Његову.

Паникадило (в. *Кандило*).

Панихида, долази од грчке речи *πανυχις* (од *πάς* — сав, све и *υῆξ* — ноћ) те значи *свеноћно* богослужење. По смислу ове речи, панихидом би се имало назвати свеноћно

бдење, које се по уставу служити има у очи недеље и празника, а осим тога и свако друго богослужење, које је по саставу својем слично са свеноћним бдењем т. ј. при којем је прописано читати псалмове, велику и сугубу јектенију, појати „Богъ Господь“ или „*Αλληλῆια*“, стихире, сједалне, канон, ексапостилар и хвалитне. Према томе панахидама у овом смислу могу се назвати разни молебни, свештање масла и опојавање умрлих. Данашњим даном се панихидом назива обично само молебен за умрле; а то с тога, што су сви остали молебни — који би могли названи бити овим именом — добили већ засебне називе. Панихида за умрле назива се код нас још једном грчком речју: *παραστος* т. ј. *заступством*, *предсташелством* (за умрле). Кратки молебен за умрле назива се још и литијом.

Папертх — долази од измењене грчке речи *παρῆσι* — закривено, покривено место, која је опет постала од *παρὰστᾶσις* — *покривам*. На црквеном језику, под папертом се подразумева покривено одељење, кроз које се улази у храм. У старо време су у паперти стајали оглашени и покајници, првога разреда, који су се *плачућима* називали.

Параекклисијарх. Ова реч долази од грчких речи — *παρά* — *при*, *уз* и *ἐκκλησιάρχος* — *начелник црквени* и њоме се назива такав црквени послужитељ, који је додељен на службу начелнику црквеном. Дужности су му, да звони на богослужења, да пали свеће и кандила, да спрема кадионицу, у случају потребе да носи запаљену свећу при входовима и да врши остале услуге свештеницима у олтару и у храму. Све ове дужности обављају у нашим храмовима т. з. црквењаци (пономари).

Паремја — *παροιμιῶν* (од грчког *παρά* — *при*, *уз* и *ῥῆμα* пут) *пословица*, *мудра изрека*, *реч која је казана на пушту*, или *изрека која је на стубу* — *што се уз пушту налази* — *истисана*, *прикована*. У старо време, када још не беше школа, ни штампаних књига, за већину људи путовање беше јединствено средство образовања. Саобраћај с разним људима, посматрање и изучавање њихових особина, обичаја, врлина и мана, разговор и долажење у блиски додир с њима, — даваше човеку животна искуства и прошириваше му круг појмова. Стари су осим тога имали обичај, да уз пут на стубовима испи-

сују разна корисна упуства. Интелигентни људи сматрају и данас путовање за једно врло целесходно средство образовања, какву ли је тек важност онда могло имати путовање у старо време? Према томе не можемо се чудити, што се пословице и мудре изреке називаху *паремјама*, речима, које су уз пут, на путу изговорене. На тај начин су и приче Соломонове добиле назив паремја. У нашем црквеном језику, паремјама се називају одељци из старог — а по некада — и новог завета, који се према пропису устава у очи празника и великопостних дана читају на царским часовима, који се служе на навечерије Рођења Христова и Богојављење и на велики цетак, као и на Богојављенском великом освећењу воде, а осим тога у Русији и на молебну, који се држи први дан Рођења Христова,* после св. литургије. Сва ова штива називају се *паремјама* због тога, што су она, већим делом, позајмљена из књига Соломонових, које су по преимућству приче паремје.

Пасха — је реч јеврејска, коју су Грци изменили, и која је у том промењеном облику ушла у употребу и у нашем црквеном језику. Јеврејска реч *phesah* — *фесах*, буквално значи — *прелаз, промена места*. Јевреји употребљавају ову реч у особеном смислу, те њоме означају свој празник, који је установљен, за спомен прелаза њихова из ропства египатског у обећану земљу Хананску. Под пасхом подразумева прелажење или пролажење ангела — који убијаше египатске првенце — преко и мимо домова Јудејских (II. Мојс. 12, 23); исто се тако овим именом назива и само јагње (II. Мојс. 12, 11. 21.) којег — по закону Мојсејеву — они на тај дан јеђаху с бесквасним хлебом и горким травама. И тако јеврејска реч *phesah*, значи *прелаз, празник пасхе и јагње пасхално*. Пошто црква Христова сматра јеврејску пасху за прототип своје — хришћанске пасхе, т. ј. *прелаза из смрти у живот и са земље на небо*, с тога је и усвојила овај назив јеврејског празника, највећем празнику својем — Васкресењу Христову. Али су Грци изменили први глас дотичне речи, те су уместо *фаса* — празник Васкресења Христова назвали — *пасхом*. Ова измена задовољила је Грке по слуху и по смислу. Грчки гласови π и φ, тако су по изговору слични међу собом, да се у неким случајевима узајамно

замењују. Што се пак тиче смисла и значења речи *пасха*, Грци су се задовољили тиме, што су назив *пасха* производили од својега глагола *πάσχω* — *сирадам*. Оваково тумачење и произвођење поменуте речи, сасвим одговара значењу самога празника, јер нам је Исус Христос *страдањем* и смрћу Својом на крсту, спремно прелаз из смрти у живот и са земље на небо. Примећујемо, као што су Јевреји под пасхом подразумевали не само празник, већ и само Јагње, исто тако и наша св. црква назива пасхом не само празник Васкресења Христова већ и самог Господа Исуса Христа, који је пострадао за нас и васкрсао, о чему и апостол говори: **Пасха наша за ны пожреник виста Христоса** (I. Кор. 5, 7). Према томе и црква у једној својој васкрсној духовној песми поје: **О, пасха велиа и свѣщеннѣйшаа — Христѣ!** и т. д. (9. песма).

* Благодарене, за спомен избављења од похода Наполеонова с двадесет других народа.

Ријеч двије родољубима на оцјену.

II.

Пратећи рад Српске Књижевне Задруге за ових седам година њена живота, дошао сам до освједочења, да су књиге, које она издаје, и по бираном и богатом садржају, и по елегантном издању, најјефтиније књиге за наш српски народ, коме је пружена прилика, да добије *седам* укоричених књига (а неки пут и *осам*) за цигла 3 фор. или 6 круна.

Ми знамо да су добре књиге пријека потреба нашем народу; знамо како су велике користи од добрих књига, знамо да би ширењем добрих књига помогли и народу своме и књижевности нашој, али што је најглавније не ћемо да знамо: *да српској књизи наша врата широм отворимо, па да уљегне у сваку српску кућу.*

Може ли наш народ схватити потребу и замашај ових, по њега најодабранијих књига? Може ли се с њима упознати и оцијенити им њихову вриједност, ако се нико не заузме, да народ с њима упозна? Да богме да не може. Бадава је ту апеловати на жарко српско родољубље нашега српскога народа, — не користи ломити перо и трошити мастило, ако се збиљски не приме образованији људи те културне мисије. Они су најпозванији да српској књизи утиру пут у српску кућу.

Повод овим рецима дао ми је годишњи извјештај Задругин, по коме сам видио, да у ширењу српске књиге страшно назадујемо. Желећи да VIII. коло књига Задругиних што више буде проширено, завршујем са ријечима Љубе Ковачевића.

„Гледајући — вели Љ. Ковачевић — како Српству и његовом националном животу пријети погибао са више страна, како нам се у читавим покрајинама и само име не признаје, ваља нам више по игда прегнути, да се наш народ културно унаприједи и духовно препороди, а то се најбоље постизава народном књигом, који је задатак узела на се и Српска Књижевна Задруга. Досадашњи одзив нашега народа служи на част његовој националној свијести и улива нам наду, да не ћемо подлећи у културној борби, која пресуђује да ли ће један народ живјети својим националним животом или не. Изгубимо ли битку у тој борби, знајмо да је не ћемо добити ни „топом ни пушком“, како се многи узалуд надају“.

„Деветнаести вијек, — наставља даље — који је високо истакао идеју народности, већ је на измаку. Похитајмо да наш народ што више просвијетимо и књигом српском националну свијест ојачамо, докле идеја народности још игра прву улогу при одлучивању о судбини мањих и слабијих народа; јер послјије може бити све доцкан. То увиђају и непријатељи нашега племена, па зато су и заложили сву снагу да нас на културном и просвјетном пољу претеку. Ну ми, . . . не смијемо допустити, да у тој племенитој борби будемо побијеђени, јер ако би то, не дај Боже, с нашега нехата било, знајмо да је Српство свршило.“

Загреб, мј. окт. 1899.

Задругар.

ЛИСТАК.

Б Е Л Е Ш К Е.

(Аудијенција) Његово Величанство благоизволело је у прошли понедељак 1. (13.) новембра о. г. примити у аудијенцију високопреосвештенога господина епископа Будимскога *Лукијана Богдановића*. Истога дана био је високопреосвештени г. епископ *Лукијан* учасником и дворскога ручка.

(Високопреосвештени господин епископ *Бачки Митрофан Шевић*) богослужио је св. литургију на дан св. безмитних врачева Кузмана и Дамјана (1.

новембра) у храму Футошком, који је овим светитељима посвећен. Високопреосвештени г. епископ благоизволео је одсести код тамошњег пароха јереја Петра Костића, а у пратњи г. г. протопрезвитера Милана Ђирића, протосинђела и настојатеља манастира Ковиља Георгија Видицког, пароха Ђорђа Велића и Вељка Миросављевића, те своја два ђакона.

(Из Дабро-Босанске Митрополије.) Као што јавља званични лист исте митрополије, „Источник“, замонашили су се у тамошњем манастиру Озрену наставници Богословског Училишта у Рељеву: Жарко Радонић и Владислав Боберић. Иларион (Жарко) Радонић рукоположен је у Сарајевској цркви 3. октобра о. г. за ђакона, а 10. октобра за презвитера. Владимир (Владислав) Боберић рукоположен је у истој цркви 17. октобра о. г. за ђакона. И г. Радонић и г. Боберић су редом из Бачке дијецезе. Желимо им обојици од Господа милости и помоћи, да и у примљеном високом свештеничком звању с успехом узмогну послужити узвишеној цели св. Православља и св. православне цркве.

(Годишњи парастос Сави Текелији.) Највећи просветни добротвор нашега народа, Сава Текелија, умро је 21. септембра 1842. у Араду, у 88-ој години живота свога. Од год. 1843. па ево и данас држи се сваке године у недељу по Митрову Дану свечани помен парастос за упокој душе томе нашем највећем добротвору, у српској православној цркви пештанској. Ове године одржан је тај парастос особито свечано, јер је о њему чинодејствовао преосвештени епископ будимски *Лукијан Богдановић*, с Владимиром Недељковићем парохом и окр. протом будимским, парохом Владимиром Димитријевићем и војничким капеланом Мироном Војновићем. На парастосу били су честити скупштинари цркв. општине пештанске са својим заслужним председником Стевом Јовановићем, краљев. саветником и зем. послаником, сви овдашњи бивши питомци Текелијина завода и садашњи питомци завода и управитељ им Чика-Стева В. Поповић стојаху са запањеним воштеницама у руци око одра, на којем је било св. кољиво. На јектенија одговарао је појачки збор Текелијина Завода под управом коровође Исидора Бајића. Црква је била дунком пуна: српске омадине и осталог побожнога света. После парастоса одао се преосвештени госп. епископ *Лукијан*, праћен председником црквене општине и скупштинарима, у Текелијин Завод, где га је у дворани заводској са свима питомцима завода дочекао управитељ Чика-Стева, захвалио му се што је тужну свечаност заводску св. чинодејством својим увеличао

и завод високом архипастирском посетом својом одликовао. Преосвештени епископ *Лукијан* одговорио је са неколико топлих и родољубивих речи на поздрав управитељев и нагласио је: да он као архипастир прати будним оком рад заводски, ободрио је питомце, да се добрим владањем и ведрим радом покажу достојни милости свога добротвора Саве Текелије и да у потоњем животу и раду своје, угледав се на његов свети пример, буду краљу своје верни, отаџбини одани и да од свег срца свога љубе св. православну веру и свој мили српски род. На ове лепе и одушевљене речи свога омиљеног архипастира одазвао се цео збор са бурним: живио и отпојао је песме: Царју Небесни и Исполаје ти деспота.

„Њива“.

(Професори на Великој Школи у Београду.) За редовнога професора историје српске књижевности постављен је Љуба Јовановић, који је давио већ био изабран за ванредног професора Велике Школе. — За ванредног професора грчког језика постављен је др. Василије Ђерић. — Љуба Јовановић родом је из Далмације, а др. Ђерић из Лике

(Српска Виша Девојачка Школа у Панчеву) поводом своје двадесетпетогодишњице приређује; у среду, 10. (22.) новембра 1899. године, свечаност са овим распоредом:

1.) У среду, 10. (22.) новембра у 10 сати пре подне свечано Благодареније у св. успенској цркви.

2.) За тим Водоосвећење у згради српске више девојачке школе.

3. По том школска свечаност у св. Савском дому срп. прав. црквене општине по овом реду: 1.) „Химна двадесетпетогодишњице“ од М. Топаловића, певају ученице срп. више девојачке школе. 2.) Управитељ Јован Поповић држи свечани говор. 3.) Евентуални поздрав. 4.) „Школска химна“ од М. Топаловића, певају ученице срп. више девојачке школе.

4.) Исти дан у 8 сати у вече уз пријатељско суделовање бивших ученица српске више девојачке школе: Забава с играчком.

5. У четвртак, 11. (23.) новембра у 11 сати пре подне приредиће се у св. успенској цркви нарастос умрлим добротворима, наставницима и ученицама ове школе.

Нове књиге.

Штампана је књига: *Списи о историји православне цркве у далматинско-истријском владичанству од XV до XIX вијека*. Књига I. Сабрао и уредио *Е. Н. М.* — Књига има XXVI + 501 страна вел.

80. Цијена јој је 5 форинти. Може се добити у Канцеларији еп. Консисторије у Задру или у књижари Арсе Пајевића у Новом Саду.

Нова издања, Издавачке књижарнице и штампарског-умјетничког завода *Пахер и Кисића* у Мостару:

Одјек у славу вјенчања Њ. В. Књаза Данила Петровић-Његоша са Њ. В. Принцем Мицицом Мекленбург-Стрелицком. „Марш“. Композиција за гласовир од *Милоша А. Дозела*, у обичајном формату са осам страница и дивотно израђеном сликом високих младенаца. — Цијена 80 новч.

Поздрав из Мостара, смјеса омиљених српских цјесама, за гласовир написао *Милош А. Дозела*, у обичајном формату са осам страница и дивотно израђеном сликом Мостара. Ова је композиција посвећена Добротворној задрузи Српкиња панчевачких — Цијена 80 новч.

Herbarium „Збирка биљака“ од професора *А. Пухлера*, штампан ћирилицом и латиницом, свако засебно. Ова „Збирка биљака“ састоји се од: 382 разних натписа (имена биљака, које расту у разним крајевима свијета, а по највише у Херцеговини и Далмацији). Сваки натпис одијељен је са рупцама, да се може лагано откинути и на биљку прилијепити даље, 10 арака глатке, бијеле хартије, 10 арака за процјеђивања „Filtrirpapier“, 2 листа гумиране и на мале стризе [страјфе] избушене хартије, а најзад све сложено у тврде и врло лијепе израђене корице. На унутрашњој страни корица, налази се штампано уцуетво за сакупљање биљака — Цијена 1 круна и 80 хелера.

План од Мостара. Овај план израђен је у формату књиге, згодно за цеп, гдје се налази карта пресавијена, у техничкој изради са бојама, осим тога имаде штампано: кратак опис Мостара и његове околице, сви политички, војни и други јавни уреди, разни заводи, друштва, главније трговине, особите знаменитости Мостара и његове околице и т. д. Овај план врло је подесан, а нарочито за оне, који први пут дођу у Мостар. — Цијена 1 круна.

Позив на претплату.

Повољним судом неких својих пријатеља охрабрен, те саветом њиховим подетакнут рад бих био своје писање „О назаренима и њиховом учењу“ из „Српског Сиона“ у засебну књигу одштампати дати, а и наставити, па и довршити,

само ако ме у томе браћа свештеници и пријатељи православља и књиге српске својски непомоћи буду хтели.

Узрок и разлог, да се работа та у засебну књигу одштампати даде, био би тај, што би се тада имало у целини свеколико градиво, са којим би онда било брзо и лако руководити и њиме се — у случају нужде и потребе — служити; куд-и-камо брже и лакше него данас, када је градиво то разметнуто у три године „С. Сиона“, а захватило би и четврту, те би се могло десити и то, да понеки, нарочито млађи брат свештеник и пријатељ православља и књиге српске и не би имао „С. Сион“ од све те четир године.

У продужењу работе те биће: преостале две новозаветне тајне, брак и јелеосвећење, за тим учење о Богу, нарочито о Богу Сину, на онда о поштовању светих: пресвете Богородице, св. анђела и св. Божјих угодника.

Цену књизи сада означавати не ћу, а и не могу; рећи ћу само толико, да ће цена књизи бити колико је могуће нижа; а што више претплатника, цена ће бити све нижа.

Да ли ће се работа та у засебну књигу одштампати дати, зависи ће од — одзива, од тога да ли ће се пријавити бар толико претплатника, да се штампа подмирити може. —

Учтиво се умољавају браћа свештеници и други пријатељи православља и књиге српске, да се око скупања претплатника својски заузму, за које ће — осим моје срдачне захвалности — добити још и уобичајену награду: једанаесту књигу. —

Рок пријаве одређује се до краја месеца фебруара 1900. године. Пријаве нека се шаљу потписаноме.

У Оросламошу (Банат) на дан св српског краља Милутина 1899.

Југ Станикић свештеник.

Примедба. Умољавају се Славна Уредништва српских листова, да позив овај у својим листовима у целини, или у краћем изводу прештампати изволе.

Јавна благодарност.

Господин *Луј Тауш*, трговац црквених утвари у Новом Саду, сјетио се поново ове црквене општине, те даровао сиротињи нашој доста знатан број икона. На том његовом новом и племенитом дару нека му је најтоплија благодарност у име оних биједних сиротана ове парохије, који

су једино добротом његовом могли доћи до чисто православних икона „*Распјатија Христова*“ и иконе „*крсног имена*“.

У Бршљаници, 1. (13.) новембра 1899.

Светозар Грубач
парох.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Бр. К. 1775./392. ex 1899.

211 1—3

С Т Е Ч А Ј.

Расписује се стечај на упражњено Ђаконско место у Бачком Сентоману.

Плата је 500 фор.

Молитељи имају своје ваљано инструиране молбенице до 1. (13.) децембра 1899. год. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епархијске конзисторије бачке, држане у Новом Саду 4. (16.) новембра 1899.

Председништво.

С Т Е Ч А Ј.

199 3—3

Исписује се стечај на једно упражњено учитељско место на српској вероисповедној школи у Осеку, с којим је склопана годишња плата од 600 фор. и станарина од 144 фор. и од погребца и парастоса где позван буде 1 фор. а. вр.

Изабрани учитељ имаће предавати у разредама, које му месни школеки одбор доделио буде, све оне предмете, који су школским законом за односне разреде прописани; школску децу у певању како црквених тако исто и световних дечијих песама обучавати, са истом децом свецем и недељом каталог држати, и за певницом при сваком богослужењу појати.

Ваљано инструиране молбенице ваља упутити на име потписаног председника до 6. децембра т. г. по стр. кал.

Тражи се лично представљење.

У Осеку 18. (30.) октобра 1899.

Свештеник Лазар Богдановић

Председник школског одбора.

Бр. 2440. К. 461. ex 1899.

206 2—3

Е Д И К Т.

Овијем се позива Софија супруга Ђуре Кнежевића становника Велико-Басташкога, рођена Долаиш сада непозната боравишта, да ради сprovedeња поступка у подигнутој против ње по реченом супругу бракоразводној тужби пријави епархијској конзисторији овој боравиште своје најдаље у року од 6 месеци, рачунајући од дана првога уврштења позива овога у „Срп. Сиону“, јер ће се у противном случају иста против ње подигнута парница окончати и без ње и на властиту опасност.

Из сједнице Епархијске Конзисторије у Пакрају 19. (31.) октобра 1899. држане.

О Г Л А С.

203 3—3

Управа манастира Кувевдина издаваће дана 18. (30.) новембра 1899. свој каменолом — мајдан — у такозваној рудини пузунац под закуп на три године.

Услови могу се увидети у писарни потписане управе.

Управа манастира Кувевдина.

Ad Бр. К. 892/570 ex 1899.

207 1—3

Е Д И К Т.

Позива се Младен Чобановић, који је супругу своју Драгињу рођ. Ковачевић сада у Србији злобно оставио и незнано куда у свет отишао, да у року од 6 месеци, рачунајући од дана првог уврштења овог едикта у новинама, овој конзисторији или сам лично предстане, или место свог пребивалишта пријави. У противном случају ће се против њега поведена бракоразводна парница и без њега довршити.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 19. (31) октобра 1899.

Председништво

архијерејске конзисторије.

Ad Бр. К. 910/571. ex 1899.

208 1—3

Е Д И К Т.

Позива се Ката Ивковић рођ. Томашевић, која је супруга свога Љубомира Ивковића из Боботе злобно напустила и у свет незнано куд отишла, да у року од 6 месеци, рачунајући од дана првог уврштења овог едикта у новинама, овој конзисторији или сама лично предстане или место свог пребивалишта пријави. У противном случају ће се против ње поведена бракоразводна парница и без ње довршити.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 19. (31.) октобра 1899.

Председништво

архијерејске конзисторије.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 210 1—3

Подписана манастирска управа даје овим на знање, да ће дне 22. новембра (4. децембра) 1899. у манастиру св. Ђурђу, у 10 сахата пре подне, издавати под закуп 680 јутара 1250□ фати оранице, 28 јутара ливаде и 24 јутара пашњака, путем јавне дражбе на шест година, почевши од 1. октобра 1899. год.

Приметити се има да је јесењи усев од 325 јутара са житом посејан.

Искључна је цена 8000 фор.

До започетка усмене дражбе примаће се и затворене писмене понуде, којима се има прикључити вадијум у износу од 800 фор.

Дражбени услови могу се видети сваки дан у писарници потписане управе.

У манастиру св. Ђурђу (пошта: Birda) 3. (15.) новембра 1899.

Манастирска Управа.

Ad Бр. К. 862/520. ex 1899.

209 1—3

С Т Е Ч А Ј.

Расписује се на место личног парохијског помоћника парохије V. разреда у Михаљевцима, са којим местом скопчано је уживање половине парох. плате, половине припомоћи, коју парох из јерархијског фонда у износу од 300 фор. годишњих ужива, и половине свих парохијских прихода — осим стана.

Компетенти имају своје прописно инструиране молбенице до конца месеца новембра о. г. по ст. кал. овој конзисторији надлежним путем поднети.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловцима 19. (31.) октобра 1899.

Георгије с. р.

Патријарх.

Б. Е. К. 156. ex 1899.

202 3—3

Е Д И К Т.

Овим се позивље Стојан Ребић, кбр. 69. из Горњих-Дубрава, Котара огулинскога; Жупаније модрушко-ријечке, да се Епархијској Конзисторији у Плашком или главом или писмено пријави у року од деведесет дана, рачунајући од првог уврштења едикта овог у новине. Иначе ће се бракоразводна парница коју је супруга његова Милица против њега подигла, и без њега окончати.

Из седнице Епархијске Конзисторије држане у Плашком, 7. октобра 1899.

Епархијска Конзисторија Горњо-Карловачка.

Михаил
епископ.

С Т Е Ч А Ј 205 2—3

Пошто сам болешљив, решио сам се у споразуму са црквеним одбором, да узнем себи личног помоћника.

Плата му је: 360 фор. у готовом; 15 јутара добре земље (на које је помоћник дужан све терете сносити) и сви ванредни приходи.

Рок стечају је до св. Николе, 6. дец., а онда ће се и избор одржати.

Молбенице нека се пошаљу на црквени одбор (Serb-Ellemér, Tórontál).

Александар Јовановић

парох.

Ad Бр. К. 925/532. ex 1899.

3—3 204

С Т Е Ч А Ј.

На упражњену парохију VI. разреда у Павловцима овим се стечај отвара.

Компетенти нека своје прописано биљеговане и инструиране молбенице до конца месеца новембра о. г. по нов. надлежним путем овој Конзисторији поднесу.

Из седнице Архијерејске конзисторије, држане 19. (31.) октобра 1899.

Георгије, с. р.

Патријарх.

ДРУГИ ОГЛАСИ

СРПСКА БАНКА У ЗАГРЕБУ

објављује овим, да ће, обзиром на опште повишење каматњака, а имајући при томе на уму интересе својих улагача — почам од данас па до даље објаве, плаћати својим улагачима

по Уложним Књижицама

и
по текућем рачуну (Конто-Коренту)

4 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{0}$ камате чисто.

Државни порез на ове камате плаћа Банка сама

ЗАГРЕБ, 4. (16) октобра 1899.

200

Управа Српске Банке.

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА
ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована патентирана са отвореним одушкама провиђена звона, која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначаје са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у тороњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

52

Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленаарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленаарском медаљом.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табуку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Поједини бројеви стају 10 новч

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају, — Рукописи се враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.